

Ảnh Hòa Tấn

LẠM PHÁT

& điều hành kinh tế vĩ mô

LTS: Ông Vũ Khoan

nguyên là Bí thư Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khóa IX, ủy viên Trung ương Đảng từ khóa VII đến khóa IX (1991-2006), Phó Thủ tướng Chính phủ (08/2002 - 06/2006), từng giữ chức vụ Bộ trưởng Bộ Thương mại (2000 -2002) và thứ trưởng thường trực Bộ Ngoại giao (1990 - 1999). Hiện ông là đặc phái viên của Thủ tướng về đối ngoại. Ông là người có nhiều đóng góp tích cực trên mặt trận ngoại giao và kinh tế, đã dẫn dắt quá trình đàm phán Hiệp định thương mại Việt - Mỹ và gia nhập WTO của Việt Nam đi đến thành công. TCPTKT đã có buổi trao đổi với ông Vũ Khoan về vấn đề lạm phát, điều hành kinh tế vĩ mô và tăng trưởng kinh tế - chủ đề được ông và cả xã hội quan tâm đặc biệt. Sau đây là bài trả lời phỏng vấn của ông Vũ Khoan mà TCPTKT đã ghi lại.

TCPTKT: *Lạm phát ở nước ta đang ở mức báo động đỏ, theo ông đâu là nguyên nhân dẫn đến tình trạng này và cần áp dụng những biện pháp gì để kiềm chế lạm phát ?*

Ông Vũ Khoan: Lạm phát bắt nguồn từ nhiều nhân tố, cả khách quan lẫn chủ quan. Một điều không thể phủ nhận được là giá cả nhiều mặt hàng trọng yếu trên thế giới biến động quá lớn, nền kinh tế nước ta lại quá yếu, nhiều mặt hàng phải nhập ngoại nên về khách quan không thể không chịu tác động của những biến động ấy.

Mặt khác, về chủ quan thì lạm phát luôn là kết quả của những sự mất cân đối trên tầm vĩ mô về 4 mặt :

- Lượng tiền trong lưu thông vượt xa giá trị hàng hoá và dịch vụ. Vừa qua ở nước ta trong 3 năm (2005- 2007) lượng tiền đưa vào lưu thông qua cả 3 kênh: phát hành, tín dụng và đầu tư tăng quá lớn, lên tới 135% trong khi GDP chỉ tăng có 27%, tức là cao hơn tới 5 lần;

- Tiêu dùng nhiều hơn sản xuất, hay là cầu vượt cung. Năm 2007 GDP tăng 8,48% nhưng tổng mức bán lẻ (chỉ số phản ánh phần nào mức tiêu dùng của xã hội) tăng tới 23,3%, tức cầu cao hơn cung tới 4 lần;

- Chi ngân sách cao hơn thu ngân sách. Thâm hụt ngân sách nhà nước VN hiện nay ở mức khoảng 5,8% GDP trong khi theo chuẩn quốc tế 5% đã là mức báo động. Đó là chưa kể các khoản chi ngoài ngân sách cũng khá lớn. Trong các khoản chi ngân sách nhà nước thì chi đầu tư phát triển chiếm khoảng trên 40% GDP nhưng tiếc rằng không ít dự án chậm tiến độ, thậm chí không có hiệu quả;

- Nhập khẩu nhiều hơn xuất khẩu, hay là nhập siêu. Năm 2007, VN nhập siêu tới 16% GDP trong khi theo chuẩn quốc tế nhập siêu 5-10% đã là đáng lo ngại. Đầu năm nay nhập siêu còn nghiêm trọng hơn nữa.

Ngoài ra, một số biện pháp tuy là rất cần thiết nhưng được đưa ra đúng vào lúc chỉ số giá đang cao cũng góp thêm dầu vào lửa như tăng lương đúng vào dịp gần Tết Nguyên đán, điều chỉnh giá xăng dầu vào lúc giá cả biến động xấu...Không thể không kể đến tình trạng nhiều nhà kinh doanh "tắt nước theo mưa", đầu cơ...cũng góp phần làm cho lạm phát nghiêm trọng hơn.

Gần đây Chính phủ đã đưa ra biện pháp cả gói bao gồm 8 điểm chính để lấy lại sự cân đối về 4 mặt nói trên. Cá nhân tôi thấy những biện pháp ấy là đúng hướng nhưng cần có thời gian và cần điều hành nhịp nhàng thì mới đem lại hiệu quả.

TCPTKT: Ông có nhận định gì về quản lý và điều hành kinh tế vĩ mô của Chính phủ? Điều này ảnh hưởng như thế nào đến lạm phát và tăng trưởng kinh tế ở VN hiện nay?

Ông Vũ Khoan: Thủ tướng Chính phủ và nhiều thành viên Chính phủ đã phát biểu, vừa qua đã báo cáo với Ủy ban Thường vụ Quốc hội và chắc rằng sẽ giải trình với kỳ họp Quốc hội sắp tới, qua đó chúng ta sẽ có dịp hiểu rõ hơn.

TCPTKT: Tại sao các nước trong khu vực như: Malaysia, Phillipines, Thái Lan, Singapore... không bị ảnh hưởng nặng nề bởi lạm phát, tăng giá, sự biến động của thị trường chứng khoán.....như ở VN trong thời gian vừa qua? Có phải chính phủ các nước ấy có kinh nghiệm điều hành kinh tế vĩ mô tốt hơn Chính phủ VN hay không?

Ông Vũ Khoan: Nước nào cũng chịu tác động của những biến động trên thị trường thế giới chứ không chỉ riêng nước ta. Mức độ tác động nhiều hay ít, nặng hay nhẹ tùy thuộc rất nhiều vào trình độ phát triển của nền kinh tế. Đối với nước ta, một nước phải nhập khẩu quá nhiều hàng hoá thì tác động ấy đương nhiên là nặng hơn so với các nước có năng lực sản xuất khá hơn.

Và lại nước ta mới chuyển sang kinh tế thị trường và hội nhập với kinh tế thế giới cho nên sự hiểu biết về chúng chưa nhiều, chưa sâu, trình độ phân tích, dự báo và điều hành nền kinh tế thị trường có hạn nên có phần khó khăn hơn các nước khác.

TCPTKT: Thưa Ông Vũ Khoan, khi đàm phán gia nhập WTO có công trình nào nghiên cứu tác động của việc gia nhập WTO đối với điều hành vĩ mô của

Chính phủ hay không? Riêng Ông đánh giá như thế nào về vấn đề này?

Ông Vũ Khoan: Trước khi gia nhập WTO đã có không ít công trình nghiên cứu tác động của chủ trương này song "chưa xuống ao khó bề biết hết được độ nông sâu".

Ngay từ khi đàm phán về việc gia nhập WTO chúng ta đã nhấn mạnh rằng, WTO chỉ là một trong các biện pháp để phát triển chứ không phải là cây gậy thần giải quyết mọi vấn đề; ngược lại nó cũng không phải là tác nhân gây ra mọi chuyện phức tạp. Dù không gia nhập WTO thì nền kinh tế của ta vẫn tùy thuộc rất lớn vào kinh tế thế giới, và do đó không thể tránh khỏi tác động của nó. Ví dụ có là thành viên WTO hay không, nước ta vẫn phải nhập khẩu 100% nhu cầu xăng dầu; nếu giá xăng dầu trên thế giới tăng vọt thì ta vẫn phải chịu đủ thôi!

TCPTKT: Trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế, theo Ông những yếu kém của nền kinh tế và cơ cấu kinh tế của nước ta bộc lộ trên những khía cạnh nào và cần áp dụng những giải pháp, biện pháp nào để khắc phục những yếu kém nêu trên nhằm góp phần chống lạm phát và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế?

Ông Vũ Khoan: Những yếu kém của nền kinh tế nước ta tồn tại một cách khách quan, khi gia nhập WTO chúng càng bộc lộ rõ chứ không phải khi gia nhập WTO chúng mới xuất hiện. Chúng ta đã từng chỉ ra và đang từng bước khắc phục những yếu kém ấy. Đó là:

- Hệ thống pháp luật còn thiếu và nhiều khi chưa đồng bộ;
- Hệ thống kết cấu hạ tầng và cả việc quản lý, kinh doanh bất động sản còn rất yếu kém, gây nhiều ách tắc, làm cho giá thành hàng hoá và dịch vụ càng cao, khả năng cạnh tranh càng thấp;
- Hệ thống tài chính tiền tệ chưa hoàn thiện và hiện đại;
- Hệ thống hành chính chưa chuyên nghiệp và chưa trong sạch;
- Hệ thống giáo dục, đào tạo không đáp ứng yêu cầu phát triển và hội nhập;

Tất cả những yếu kém ấy hạn chế khả năng cạnh tranh của quốc gia, của doanh nghiệp cũng như của hàng hoá, dịch vụ. Nhân đây tôi cũng muốn nhấn mạnh rằng, đôi khi chúng ta có tâm lý nóng vội, mong muốn mọi chuyện đều suôn sẻ ngay lập tức nhưng đâu có dễ; làm sao có thể nhảy qua đầu mình được! Thiên hạ người ta có hàng trăm năm thực hiện thể chế thị

trường, chẳng bị bao vây cô lập bao giờ, còn ta bước vào kinh tế thị trường mới có hai chục năm lại chỉ mới hội nhập vài ba năm làm sao mọi chuyện có thể an bài ngay được.

TCPTKT: *Tăng trưởng kinh tế được xét trên cả hai mặt: tăng trưởng về số lượng (thể hiện ở tốc độ tăng trưởng) và tăng trưởng về chất lượng (thể hiện ở hiệu quả và sức cạnh tranh). Xin ông cho biết ý kiến đánh giá về chất lượng tăng trưởng kinh tế của VN trong giai đoạn đầu gia nhập WTO và một số giải pháp góp phần giúp đất nước phát triển bền vững và hiệu quả.*

Ông Vũ Khoan: Ai cũng biết nền kinh tế của nước ta tăng trưởng nhanh nhưng chất lượng và hiệu quả tăng trưởng còn thấp. Điều đó thể hiện ở nhiều mặt như hiệu quả đầu tư và năng suất lao động thấp; chất lượng hàng hoá và dịch vụ còn kém và giá thành còn cao; chất lượng cuộc sống còn nhiều vấn đề, nhất là khoảng cách giàu nghèo rõ ràng, tình trạng ô nhiễm môi trường ngày một nghiêm trọng...

Vấn đề là làm sao vừa duy trì được tốc độ tăng trưởng tương đối cao vì tiềm năng còn lớn, đồng thời phải chú trọng nhiều hơn nữa chất lượng tăng trưởng, bảo đảm sự phát triển bền vững. Nói một cách khác, định hướng tăng trưởng trong giai đoạn mới nên chuyển từ “vừa nhanh vừa tốt” sang “vừa tốt vừa nhanh” theo tinh thần lấy “tốt” làm đầu.

Việc gia nhập WTO đã và đang mở ra cơ hội thu hút ngày càng nhiều nguồn đầu tư nước ngoài, cả trực tiếp lẫn gián tiếp. Trong hoàn cảnh ấy đã đến lúc không nên chỉ chạy theo số lượng mà nên chọn những dự án đem lại chất lượng tăng trưởng cao, góp phần phát triển bền vững, không gây ô nhiễm môi trường.

Bên cạnh đó, ta cần ra sức phấn đấu khắc phục nhanh những yếu kém nói ở phần trên, đặc biệt là trong sự phát triển chất lượng nguồn nhân lực vì nói cho cùng thế mạnh chủ yếu của nước ta, nhân tố quyết định sự tăng trưởng bền vững chính là con người.

TCPTKT: *Là nhà lãnh đạo tài ba, nhiều năm gần bó với 2 lĩnh vực: ngoại giao và kinh tế, theo ông làm thế nào phối hợp chặt chẽ giữa kinh tế và ngoại giao để góp phần quảng bá rộng rãi hình ảnh của VN trên trường quốc tế và giúp hoạt động kinh tế của đất nước phát triển mạnh mẽ và hiệu quả hơn nữa.*

Ông Vũ Khoan: Tôi không dám nhận là người tài ba gì song sau mấy chục năm làm việc trong lĩnh vực đối ngoại tôi thấy muốn cho đất nước tăng trưởng nhanh và tốt thì ta không có sự chọn lựa nào khác là ra sức tận dụng sức mạnh của thời đại mà ngày nay thể

hiện trong những xu thế lớn trên thế giới, kết hợp với sức mạnh của dân tộc thể hiện ở ý chí của toàn dân thoát khỏi tình trạng nghèo nàn lạc hậu cũng như sự phối hợp chặt chẽ giữa các ngành các cấp. Theo tinh thần ấy, hoạt động đối ngoại phải hướng mạnh vào việc phục vụ cho nhiệm vụ trung tâm là phát triển kinh tế-xã hội, ngược lại các ngành kinh tế-xã hội cũng phải hướng mạnh vào việc mở rộng sự hợp tác với bên ngoài.

Riêng các hoạt động đối ngoại của Đảng, Nhà nước lẫn mọi ngành, mọi cấp chứ không chỉ có ngành ngoại giao nên hướng vào những nhiệm vụ như :

- Nắm bắt cho được, dự báo tương đối đúng chiều hướng phát triển của thế giới, kể cả về kinh tế, để có thể chủ động trong việc hoạch định chính sách, khai thác mọi cơ hội thuận lợi, ứng phó thành công với mọi biến động;

- Xây dựng hình ảnh một nước VN ổn định, năng động, rộng mở, thân thiện với các đối tác; cải thiện mạnh mẽ môi trường đầu tư, làm ăn;

- Tích cực, chủ động tiến hành các hoạt động xúc tiến thương mại, đầu tư, du lịch;

- Bảo vệ lợi ích chính đáng của công dân và doanh nghiệp VN.

TCPTKT: *Hội nhập mở ra rất nhiều cơ hội, nhưng đồng thời cũng đặt đất nước trước vô vàn thách thức, khó khăn trong điều kiện hiện nay, Ông có lời khuyên gì cho độc giả của Tạp chí Phát triển Kinh tế, nói chung và sinh viên trường Đại học Kinh tế TP.HCM, nói riêng?*

Ông Vũ Khoan: Tình hình mới và nhiệm vụ mới đòi hỏi mỗi chúng ta phải thay đổi từ tư duy đến năng lực. Ngày nay người ta thường nói, trong bối cảnh toàn cầu hóa, con người phải tư duy với tầm vóc toàn cầu, hành động phù hợp với hoàn cảnh địa phương, nghĩa là phải nắm bắt cho được những xu thế của thế giới, chất lọc lấy những gì là tốt nhất, phù hợp nhất, đem về ứng dụng vào hoàn cảnh cụ thể của nước mình.

Điều đó rõ ràng đòi hỏi mỗi chúng ta phải nâng cao năng lực về mọi mặt, từ bản lĩnh vững vàng đến kiến thức chuyên môn rộng lớn, ngoại ngữ thông thạo, hành xử văn hoá. Đó là điều thế hệ chúng tôi mong mỗi ở lớp trẻ.

TCPTKT: *Cám ơn ông đã dành thời gian quý báu của mình để trao đổi phỏng vấn với Tạp chí Phát triển Kinh tế. Chúc ông nhiều sức khỏe và tiếp tục cống hiến cho sự phát triển bền vững của đất nước ■*

BAN BIÊN TẬP